

คำอธิบายสรุปสาระสำคัญ
พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ
พ.ศ. ๒๕๔๒*

๑. ความมุ่งหมายของกฎหมาย

เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาสินค้าและค่าบริการ รวมทั้งป้องกันมิให้ราคาสินค้าและค่าบริการต่างๆ สูงขึ้นโดยรวดเร็วเกินสมควรและให้ปริมาณสินค้ามีเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

๒. ขอบเขตของกฎหมาย

ใช้ควบคุมสินค้าและบริการ รวมทั้งเอกสารแสดงสิทธิในสิ่งของ ยกเว้นที่เป็นของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือกิจการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง (มาตรา ๕)

๓. องค์กรในการบังคับใช้กฎหมาย

๓.๑ คณะกรรมการ

(๑) คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ และเลขาธิการ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นรองประธานกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าสี่คน แต่ไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมการค้าภายใน เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายนี้ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร เช่น กำหนดสินค้าหรือบริการควบคุม กำหนดมาตรการกำกับดูแลสินค้าหรือบริการควบคุม เป็นต้น (มาตรา ๗ และมาตรา ๘)

(๒) คณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กจร.) ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง โดยแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม เป็นกรรมการ และพาณิชย์จังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายนี้ เฉพาะในจังหวัดนั้น เช่น กำหนดมาตรการกำกับดูแลสินค้าหรือบริการควบคุม กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าและบริการ เป็นต้น ทั้งนี้ การใช้อำนาจของ กจร. ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกรณีที่ กกร. กำหนดด้วย (มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓)

๓.๒ สำนักงานคณะกรรมการ

(๑) สำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (สำนักงาน กกร.) ตั้งขึ้นในกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยมีอธิบดีกรมการค้าภายใน เป็นเลขาธิการ

เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน เช่น ดำเนินงานธุรการของ กกร. ติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการ ตลอดจนพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจ รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำที่กระทบต่อราคา เป็นต้น (มาตรา ๑๖)

(๒) สำนักงานคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (สำนักงาน กจร.) ตั้งขึ้นในทุกจังหวัด โดยมีพาณิชย์จังหวัด เป็นหัวหน้าสำนักงาน เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน เช่น ดำเนินงานธุรการของ กกร. ติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการ ตลอดจนพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจ รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำที่กระทบต่อราคา เป็นต้น (มาตรา ๑๗)

๓.๓ พนักงานเจ้าหน้าที่ (ข้าราชการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แต่งตั้งให้ ปฏิบัติการตามกฎหมายนี้) (มาตรา ๑๘)

(๑) มีอำนาจออกหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ แจ้งข้อเท็จจริงหรือให้ส่ง เอกสารเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา แต่กรณีที่ให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับต้นทุน สูตร ส่วนประกอบของสินค้าหรือบริการที่มีใช้สินค้าหรือบริการควบคุมต้องได้รับอนุญาตจาก เลขาธิการ (อธิบดีกรมการค้าภายใน) หรือประธาน กจร. (ผู้ว่าราชการจังหวัด)

(๒) เข้าไปในสถานที่ทำการ สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่เก็บสินค้า หรือยานพาหนะเพื่อตรวจสอบหรือตรวจค้น และยึดพยานหลักฐานหรือทรัพย์สินที่อาจจับได้ ตามกฎหมายนี้

(๓) มีอำนาจในการกักอายัด หรือยึดสินค้า ยานพาหนะ เอกสารหลักฐาน ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่เชื่อได้ว่าการกักอายัดสินค้าควบคุม แต่ต้องได้รับอนุญาตจากประธาน กกร. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์) หรือประธาน กจร. (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ก่อน

(๔) จับกุมผู้กระทำความผิดกรณีกักอายัดสินค้าควบคุม

๔. มาตรการทางกฎหมาย

๔.๑ การกำหนดมาตรการสินค้าและบริการควบคุม

(๑) เมื่อคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ด้วยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรี เห็นว่ามีการกำหนดราคาซื้อ ราคายขาย หรือกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติ ทางการค้าอันไม่เป็นธรรม ก็จะประกาศกำหนดให้สินค้าใดสินค้าหนึ่งหรือบริการใดบริการหนึ่ง เป็นสินค้าหรือบริการควบคุม โดยการกำหนดสินค้าหรือบริการควบคุมดังกล่าวจะมีอายุไม่เกิน หนึ่งปี และต้องมีการพิจารณาทบทวนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ หรือข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไป (มาตรา ๙ และมาตรา ๒๔)

(๒) เมื่อได้มีการประกาศกำหนดสินค้าหรือบริการควบคุมตาม (๑) แล้ว กกร. หรือ กจร. แล้วแต่กรณี จะประกาศกำหนดมาตรการควบคุม ทั้งในด้านราคา ปริมาณ และพฤติกรรม ในการเอาผิดเอาเปรียบผู้บริโภค โดยคำนึงถึงความจำเป็นแก่พฤติกรรมแห่งกรณี ภาระของผู้ปฏิบัติ เช่น กำหนดราคาขายสูงสุด กำหนดอัตรากำไรสูงสุดที่ผู้ขายจะได้รับ กำหนดหลักเกณฑ์

มาตรการและเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิต การซื้อ การขาย ให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ ห้ามหรืออนุญาตให้มีการขนย้ายเข้ามาหรือออกจาก ห้องที่หนึ่งห้องที่ใด จัดให้มีการปันส่วนในการซื้อและขายสินค้าหรือบริการ สั่งให้ขายสินค้าหรือ บริการตามปริมาณและราคาที่กำหนด หรือให้แจ้งซื้อ ราคาซื้อ ราคาขาย มาตรฐาน คุณภาพ ขนาด น้ำหนักของสินค้าหรือบริการควบคุม และอาจกำหนดห้ามขายในลักษณะที่แตกต่างไปจากรายการที่แจ้งไว้หรือขายในราคาสูงหรือต่ำกว่าราคาที่แจ้งไว้ เว้นแต่ได้รับอนุญาต เป็นต้น โดยประกาศนั้นจะมีอายุไม่เกินหนึ่งปี และต้องมีการพิจารณาทบทวนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและผลกระทบต่อการลงทุน (มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖)

๔.๒ การกำหนดมาตรการแสดงราคาสินค้าหรือค่าบริการ

กกร. หรือ กจร. มีอำนาจกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่าย หรือ ผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าหรือบริการ แสดงราคาสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าสินค้าหรือบริการนั้น จะเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามข้อ ๔.๑ (๑) หรือไม่ก็ตาม โดย กกร. หรือ กจร. อาจกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้ และต้องมีการพิจารณาทบทวนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคเปรียบเทียบราคาก่อนตัดสินใจเลือกซื้อ สินค้าหรือบริการนั้น (มาตรา ๒๘)

๔.๓ การป้องกันการค้ากำไรเกินควร

กฎหมายได้กำหนดข้อห้ามผู้ประกอบการธุรกิจกระทำการค้ากำไรเกินควรไว้ กล่าวคือ ห้ามทำให้ราคาสินค้าหรือค่าบริการต่ำเกินสมควรหรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิด ความปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าและบริการใด โดย กกร. หรือ กจร. อาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาต่ำหรือสูงเกินสมควร หรือเกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือ บริการใดก็ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็สินค้าหรือบริการควบคุมตามข้อ ๔.๑ (๑) หรือไม่ก็ตาม (มาตรา ๒๙)

๔.๔ การป้องกันการกักตุนสินค้า

กฎหมายได้กำหนดข้อห้ามการกักตุนสินค้าหรือบริการไว้ ๓ กรณี ดังนี้

(๑) ห้ามบุคคลใดๆ มีสินค้าควบคุมไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่กำหนดหรือ เก็บสินค้าควบคุมไว้ที่อื่นนอกจากสถานที่เก็บตามที่ได้แจ้งไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๓๐)

(๒) ห้ามผู้ประกอบการสินค้าควบคุมปฏิเสธการจำหน่าย หรือไม่นำสินค้าออก ขายตามปกติ หรือประวิงการขายหรือการส่งมอบสินค้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (มาตรา ๓๐)

(๓) ห้ามผู้ประกอบการบริการควบคุมหยุดการให้บริการตามปกติ หรือปฏิเสธ การให้บริการ หรือประวิงการให้บริการโดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา ๓๑)

๕. บทกำหนดโทษ

๕.๑ การไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียก ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ จำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๔ ถึงมาตรา ๓๖)

๕.๒ การฝ่าฝืนมาตรการควบคุม เช่น การขายสินค้าควบคุมเกินราคาที่กำหนด การเอากำไรเกินกว่าอัตราที่กำหนด การขนย้ายเข้ามาหรือออกจากท้องที่ที่กำหนด โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือขายสินค้าในราคาสูงกว่าราคาที่แจ้งไว้ โดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘)

๕.๓ การไม่แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ราคาซื้อ ราคาจำหน่าย มาตรฐาน คุณภาพ หรือแจ้งข้อมูลดังกล่าวล่าช้ากว่าที่กำหนด จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืน หรือจนกว่าจะแจ้ง (มาตรา ๓๘)

๕.๔ การไม่แสดงราคาสินค้าหรือค่าบริการ หรือไม่ปฏิบัติหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด เช่น แสดงราคาไม่ชัดเจน ครอบงำ แสดงราคาไม่ตรงกับราคาที่ขายจริง เป็นต้น มีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท** (มาตรา ๔๐)

๕.๕ การค้ากำไรเกินควร การกักตุนสินค้าหรือบริการควบคุม จำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๑)

ทั้งนี้ ความผิดที่มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับ กกร. หรือ กจร. มีอำนาจเปรียบเทียบได้ แต่อาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ เลขาธิการ ประธาน กจร. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นผู้ปรับแทนได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบภายในเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกัน (มาตรา ๔๓)

หมายเหตุ - * คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้น ประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ และยึดถือตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ

** พระราชบัญญัติปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดให้เปลี่ยนความผิดอาญา ที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๑ เป็นการปรับเป็นพินัย ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

กองกฎหมาย
กรมการค้าภายใน
ตุลาคม ๒๕๖๗